

DOĞU TÜRKİSTAN GERÇEĞİ

ARALIK 2024

BÖYLE EVLİLİK OLMAZ!

AVRUPA'DA UYGUR
KÖLE İŞÇİLİK
SKANDALI!

SAYFA 5

ÖZGÜRLÜK VE RABİA
KADİR'İ SİMGELEYEN
BİNA YIKILDI

SAYFA 21

ÇİN'DEN TÜRKİSTAN
İSLAM PARTİSİ
HAKKINDA AÇIKLAMA

SAYFA 23

Genel Yayın Yönetmeni

Abdulvaris Abdulhalik

Grafik Tasarım

A.Oğuz

Editör

Muhammed Ali Atayurt
Abdulvaris Abdulhalik

Yayın Kurulu

Doğu Türkistan Basın ve
Medya Derneği

Yayın Türü

Aylık Yayın

Adres

Kartaltepe Mah. Geçit Sok.
No: 6 Dükkan 2 Sefaköy
Küçükçekmece İSTANBUL

Editör

**Abdulvaris
ABDULHALİK**

Doğu Türkistan 1,824,418 kilometrekare toprak büyüklüğü ve 35 milyonu aşkın Türk nüfusuyla önemli bir Türk İslam yurdudur. Buna ek olarak, sayıları 4 milyonu bulan Uygur diasporası Türkiye cumhuriyetler başta olmak üzere dünyanın çeşitli ülkelerinde yaşamaktadır. Çin işgaliyle 75 yıldır çeşitli katliam, soykırım, asimilasyon ve baskıcı politikalarla maruz kalan bu bahtsız halk, günümüzde dünyadan tamamen tecrit edilmiş, kapalı kutu içerisinde tarihten silinme tehdidiyle karşı karşıya.

Doğu Türkistan'da beka mücadelesi veren Müslüman Türk halkının din özgürlüğü başta olmak üzere düşünce ve ifade özgürlüğü, basın ve yayın özgürlüğü yoktur; şu ana kadar da hiç olmamıştır. Bütün medya, yayın ve iletişim araçları Çin komünist rejiminin elinde olup sadece Çin Komünist Partisi ve devlet propagandası için kullanılmaktadır. Biz Doğu Türkistan Basın ve Medya Derneği (İstiqlal Media Grubu) olarak Doğu Türkistan'da yaşanan gelişmeleri an be an takip ederek, bölgeyle ilgili haberler akışını sağlamaya çalışıyor. nitekim Çin'in bilgi ablukasına karşı titizlikle çalışarak hangisi doğru, hangisi yanlış? Gazetecilik ilkelerine uygun şekilde haber yapmaya gayret gösteriyor, bu doğrultuda Doğu Türkistanla ilgili kaynak vasfı taşıyan kurum olma yolunda ilerliyoruz.

Güvenilir haber kaynakları, Analiz Programları ve Aylık Dergilerimizle, işgalci Çin rejiminin insanlığa karşı suçlarını ve bu cinayeti örtbas etmek için servis ettiği gerçek dışı haberleri ifşa etmeyi, ayrıca günümüzde Doğu Türkistan halkının maruz kaldığı insanlık dışı soykırımı dünya kamuoyuna aktarmayı hedefliyoruz.

BÖYLE EVLİLİK OLMAZ!	1
ÇİN TUZU TEHLİKESİ "ÇOCUKLARINIZI KORUYUN"	3
AVRUPA'DA UYGUR KÖLE İŞÇİLİK SKANDALI!	5
ÇİN UYGUR EDEBİYATINI SİLİYOR!	9
ÇİN'LE EL EZHER ÜNİVERSİTESİ ARASINDA İŞBİRLİĞİ	11
KANADA'DAN ÇİN'E UYGUR YAPTIRIMI	15
ÇİN ORTA DOĞU'DA BÜYÜK DARBE ALDI	19
ÖZGÜRLÜK VE RABİA KADİR'İ SİMGELEYEN BİNA YIKILDI	21
ÇİN'DEN TÜRKİSTAN İSLAM PARTİSİ HAKKINDA AÇIKLAMA	23
TÜRKİSTAN'DA ÇİN'İN ETKİSİNE KARŞI ENDİŞELER ARTIYOR	25

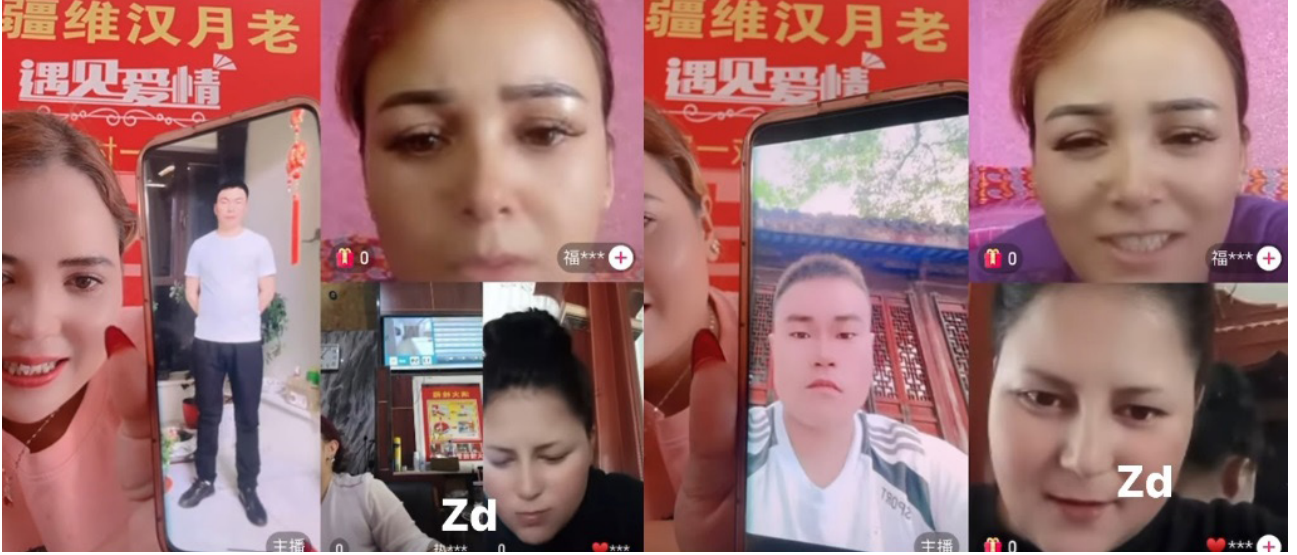

SAYFA 5

SAYFA 23

Böyle evlilik olmaz!

İşgalci Çin'in Uyghur kızlarını Çinliler ile evlenmeye teşvik etmek için her geçen gün yeni yöntemler geliştirmesi toplumun nefretini uyanırdı.

Son zamanlarda TikTok'un Çin versiyonu Douyin gibi sosyal medya platformlarında etnik farklılıkların Uyghur kızlarının Çinliler ile evlenmesine engel olmadığını savunan videolar dolaşıma sokuldu. Bu propagandayı yapanlar günümüz dünyasında etnik, dil, din gibi farklılıkların iki kişinin evlenmesine engel olmadığını savunuyorlar. İşgalci Çin Doğu Türkistan'da Çinliler ile evliliği bir soykırım aracı olarak kullandığına dair bir çok araştırma ve rapor mevcut.

Bu propaganda videolarunda; sevginin gücüne kimsenin engel olamayacağı bu dünyada Çinli erkeklerin Uyghur kızlarıyla rahatlıkla evlenebileceği, Uyghur kızlarının Çinlilerle evlenmesinin ulusal birlik motivasyonu olduğu, Çince konuşan Uyghur kızları birbirlerinin geleneklerine saygı gösterdikleri sürece dil farklılıklarının önüne

geçmemesi gerektiği gibi ifadeler kullanılıyor. Hatta Çinli erkeklerin Uygur kızlarıyla evlenmeleri halinde çocuklarının gelecekte güzel doğacağı söyleniyor.

İLGİLİ HABERLER: UYGUR TÜRKÜ KIZLAR DİRENİYOR!

Çin meseleleri uzmanı İlşat Hasan Gökbörü, X'te bu propaganda videolarından birini paylaştı ve şunları yazdı: "Xi Jinping ve Çinli sömürgeciler, Uygurlar ve diğer etnik gruplar arasındaki evlilik konusunda çok endişeli. Özellikle, Çinlilerle evlilik konusu, Çinli sömürgecilerin vahşetini vurgulamaktadır. Bununla birlikte, bu tür videoların dolaşımı, Uygur soykırımı tehdidi altında bile Uygurların Çin ile zorla evliliklere karşı çıkmaya devam ettiğini gösteriyor. Biz pes etmeyeceğiz, Uygurlar da pes etmeyecek!"

İlşat Hasan, Çin'in propagandasının Uygurları Çinlilerle evlenmeye zorlama politikası kadar etkili olmadığını ve bu konuda Uygurların direnişini de gösterdiğini söyledi.

Alman Uygur kültür araştırmacısı Rune Stenberg'e göre, Çin'in zorla asimilasyon ve soykırım politikası, son yıllarda Uygur evlilik uygulamalarında ciddi değişikliklere ve zorluklara yol açtı. Çin, sömürgeci güçlerin her zaman çeşitli şekillerde ve araçlarla her zaman kullandıkları asimilasyon ve kültürel soykırımı şu anda gerçekleştirmektedir.

SİSTEMATİK SOYKIRIMIN TEZAHÜRÜDÜR!

İşgalci Çin'in Uygurlara yönelik mevcut soykırımının ve kültürel yıkımının en belirgin tezahürlerinden biri Uygur evliliklerinin yok edilmesidir.

Uygur Araştırma Merkezi Başkanı Abdulhakim İdris, Uygur kızlarını Çin'le evlenmeye teşvik etme propagandasının, ülkede devam eden Uygur sömürgeciliği ve etnik asimilasyon politikalarından birisi olduğunu söyledi.

Uzmanlar, Çin'in Uygur kızlarını internet yıldızları aracılığıyla Çinli erkeklerle evlenmeye teşvik etme propagandasının göz ardı edilmemesi gerektiğini söylüyor. Bu amaçla, Uygur insan hakları örgütleri ve uluslararası kuruluşlar, bu konuyu özellikle Uygur kadınlarının kampların içinde ve dışında karşılaştıkları baskı ve istismarla, büyük ölçüde neo-kolonyal ve etnik asimilasyon politikalarıyla ilişkilendirmelidir.

Çin tuzu tehlikesi "Çocuklarınızı koruyun"

Çin tuzu, milyonlarca çocuğu ve yetişkini tehdit eden bir gıda katkı maddesi olarak tartışılmaya devam ediyor.

Monosodyum Glutamat (MSG), diğer adıyla Çin tuzu, milyonlarca çocuğu ve yetişkini tehdit eden bir gıda katkı maddesi olarak tartışılmaya devam ediyor. Türk Böbrek Vakfı (TBV) ve uzmanlar, MSG'nin sağlık üzerindeki zararlı etkilerine dikkat çekerek aileleri ve yetkilileri uyarıyor. MSG: BAĞIMLILIK YARATAN BİR TEHLİKE Türk Böbrek Vakfı Başkanı Timur Erk, MSG'nin özellikle çocukların beslenme alışkanlıklarını bozarak bağımlılık yaratabileceğini belirtti. Pakistan'da yasaklanan ve birçok ülkede kullanımı kısıtlanan MSG'nin, Dünya Sağlık Örgütü tarafından

"en zararlı yiyecek içerikleri" arasında gösterildiğini ifade eden Erk, Türkiye'de MSG içeren ürünlerin kolay erişilebilir olmasının büyük bir tehdit oluşturduğunu vurguladı. "Türkiye'de 2 milyona yakın çocuk obez bulunuyor ve bu oran her yıl %8 artıyor. MSG içeren paketli gıdalara erişim zorlaştırılmalı, aileler doğal ve katkısız gıdalarla çocuklarını beslemeye özen göstermelidir." **SAĞLIK ÜZERİNDEKİ ZARARLI ETKİLER** MSG'nin sağlık üzerindeki etkilerini değerlendiren İstanbul Üniversitesi Nefroloji Bilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Aydın Türkmen, MSG'nin

lezzet algısını bozarak bağımlılık yarattığını belirtti. “MSG, hipertansiyon, obezite, migren, hiperaktivite, otizm ve fibromiyalji gibi ciddi sağlık sorunlarına yol açabilir. Çocukların bu tür gıdalardan erken yaşta uzak tutulması son derece önemlidir.” Türkmen, MSG içeren gıdaların uzun vadede böbrek yetmezliği ve kalp hastalıklarına

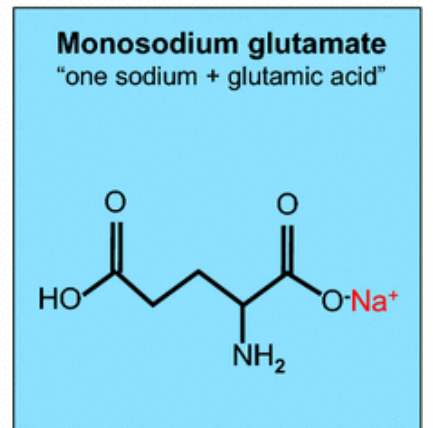
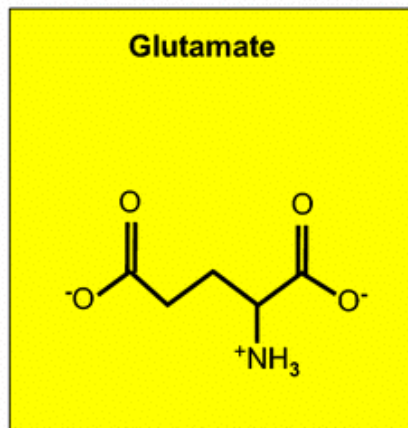
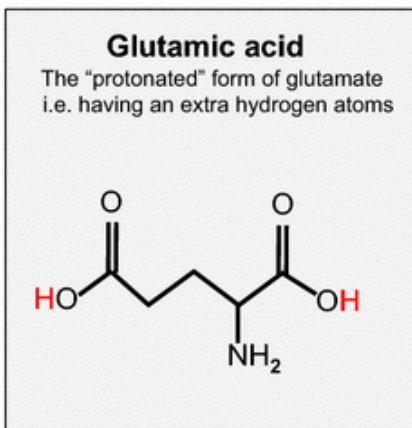
neden olabileceğini de vurguladı. **EN ÇOK MSG İÇEREN GIDALAR TBV Diyetisyeni Gökçen Efe Aydın**, MSG'nin en çok bulunduğu gıdaları şöyle sıraladı:

- Hazır çorbalar ve noodlelar Cipsler ve krakerler
- İşlenmiş et ürünleri (sucuk, salam, sosis)
- Fast food ürünleri • Dondurulmuş gıdalar

Aydın, çocukların bu tür gıdalardan uzak tutulması gerektiğini belirterek, doğal ve katkısız ürünlere yönelmenin önemine dikkat çekti. ÇÖZÜM ÖNERİLERİ Türk Böbrek Vakfı, MSG tehdidine karşı şu önerilerde bulunuyor: Çocuklara etiket okuma alışkanlığı kazandırılması. Paketli gıdalardaki MSG içeriğine dair yasal düzenlemelerin artırılması. Ailelerin doğal ve mevsimsel ürünlere yönlendirilmesi.

SAĞLIKLI BİR GELECEK İÇİN BİLİNÇLİ BESLENME MSG'nin sağlık üzerindeki zararları konusunda farkındalık yaratılması, bireysel ve toplumsal adımların atılması gerektiğini gösteriyor. Uzmanlar, MSG'nin sadece çocuklar için değil, yetişkinler için de ciddi bir tehdit oluşturduğunu belirtiyor. Sağlıklı bir gelecek için doğal ve dengeli beslenme alışkanlıkları artık bir zorunluluk.

The chemical structures of glutamate, glutamic acid, and monosodium glutamate

Avrupa'da Uygur köle işçilik skandalı!

Avrupa'daki süpermarketlerde satılan "İtalyan Domates Salçası" ürünlerinin, Doğu Türkistan'da zorla çalıştırılan Uygur Türkleri tarafından toplanan domateslerden yapıldığı ortaya çıktı.

Birleşik krallık ve Almanya başta olmak üzere Avrupa ülkelerindeki çoğu Süpermarketlerde satılan "İtalyan Domates Salçası" etiketli ürünlerin, aslında işgal altındaki Türk yurdu Doğu Türkistan'da zorla çalıştırılan Uygur Türkleri tarafından toplanan domateslerden yapıldığı ortaya çıktı. BBC'nin özel araştırması, dünya çapındaki gıda tedarik zincirinin karanlık yönlerini gün yüzüne çıkardı.

BBC Dünya Servisi'nin yaptırdığı testlere göre,

İngiltere ve Almanya'da çoğu süpermarket zincirinin kendi markalarıyla sattığı ürünlerde büyük ölçekte Çin'de yetiştirilen domatesler kullanıldığı tespit edildi.

BBC, 14 UYGUR TÜRKÜ İLE GÖRÜŞTÜ

BBC, son 16 yılda Doğu Türkistan'daki domates tarlalarında zorla çalıştırılan ya da buna tanıklık eden 14 kişiyle bu durumu konuştu.

Blood on the Shelves

BBC NEWS | WORLD SERVICE

Bir Uygur Türkü, BBC'ye verdiği röportajında, "Hapishane yetkilileri bize domateslerin ülke dışına ihraç edildiğini söyledi" ifadelerini kullandı. Ayrıca günlük 650 kiloyu bulabilen kotayı dolduramayan işçilerin sopalarla elektrik şoku verilmekle tehdit edildiği öğrenildi.

"KARANLIK BİR HÜCREDE TAVANDAN SARKAN ZİNCİRLER VARDI"

2015'te seyahat belgelerindeki usulsüzlük gerekçe gösterilerek hapse atılan Uygur Türkü bir öğretmen ise tarlalarda zorla çalıştırıldığını ve kotayı dolduramadığı için dayak yediğini anlatarak, "Karanlık bir hücrede tavandan sarkan zincirler vardı. Beni oraya asıp 'Niye verilen işi bitirmiyorsun?' dediler. Kalçama ve kaburgalarıma vurdular. Hala yara izleri duruyor" dedi.

İTALYA'YA GİDEN DOMATESLERİN ŞOK YOLCULUĞU

Doğu Türkistan'dan çıkan domatesler, önce Kazakistan, Azerbaycan ve Gürcistan'a, ardından İtalya'ya gönderiliyor. İtalya'da işlenen domatesler, "İtalyan domatesi" etiketiyle Avrupa'ya satılıyor. Ancak araştırmalar, bu domateslerin aslında Doğu Türkistan'dan geldiğini gösteriyor.

PETTİ GRUBU VE "ÇİN DOMATESİ" İTİRAFI

Domates salçası markası İtalyan şirketi Petti Grubu, BBC'nin gizli kamera çekimlerinde, "Evet, Çin domatesi diyebiliriz" diyerek bu skandalı itiraf etti. Üzerinde sözde "Xinjinag Guannong Domates Ürünleri" yazan varillerin fabrikada bulunması, tedarik zincirinde ciddi sorunlar olduğunu gözler önüne serdi.

DÜŞÜK FİYATIN ARKASINDA GİZLİ MALİYETLER

Habere göre; birçok süpermarket, Çin domateslerinin ürünlerinde yer aldığına dair bulguları reddetti ve iç denetlemeler yapıldığını açıkladı. Ancak, bazı süpermarket zincirleri, bu domatesleri tedarik ettiklerini kabul etti ve durumu araştırmaya devam ettiklerini belirtti.

MODERN KÖLELİKLE MÜCADELEDE YENİ YASAL DÜZENLEMELER GEREKLİ

Uluslararası sivil toplum kuruluşları, Birleşik Krallık ve Avrupa'nın modern köle işçilikle mücadele konusunda daha sıkı yasal düzenlemeler getirmesi gerektiğini vurguluyor. Mevcut yasaların yetersiz olduğunu belirterek, bu tür skan-

XINJIANG GUANNONG TIANFENG PRODUCTS CO.,LTD.

ROOMS 101 AND 102, FIRST FLOOR, NORTH DISTRICT, AGRICULTURAL PRODUCTS EXHIBITION E-COMMERCE LOGISTICS CENTER, KULU INDUSTRIAL PARK, TEMENGUAN CITY, XINJIANG, CHINA

INVOICE

TO: ANTONIO PETTI FU PASQUALE SPA
VIA SAN CLEMENTE 16 NOCERA
SUPERIORE (SALERNO) ITALY 84015INVOICE DATE: 2020/10/27
INVOICE NO.: TFFQ2020025Z

CONTRACT NO.: TFFQ2020025

FROM: TIANJIN, CHINA TO SALERNO, ITALY
MEANS OF TRANSPORTATION: BY SEA

MARKS	DESCRIPTIONS	QUANTITY	NET WEIGHT	UNIT PRICE	TOTAL PRICE
TFFQ2020 025	2019 CROP 36-38PCT COLD BREAK TOMATO PASTE	940 DRUMS	235.062 MT	USD 820.00 /MT	192,767.34 USD

WE ARE CERTIFYING ORIGIN OF GOODS AND CONTENTS TO BE TRUE AND CORRECT

SELLER: XINJIANG GUANNONG TIANFENG PRODUCTS CO., LTD.

ADDRESS: ROOMS 101 AND 102, FIRST FLOOR, NORTH DISTRICT, AGRICULTURAL PRODUCTS EXHIBITION E-

COMMERCE LOGISTICS CENTER, KULU INDUSTRIAL PARK, TEMENGUAN CITY, XINJIANG, CHINA

BENEFICIARY CUSTOMER'S ACCOUNT: 658105030810000300348

BANKS NAME: BANK OF COMMUNICATIONS XINJIANG BRANCH

SWIFT: COMCHS33

ORIGINAL

dalların önlenmesi için daha güçlü önlemler alınması gerektiğini ifade ediyor.

ÇİN BÜTÜN SUÇLAMALARI YALANLIYOR!

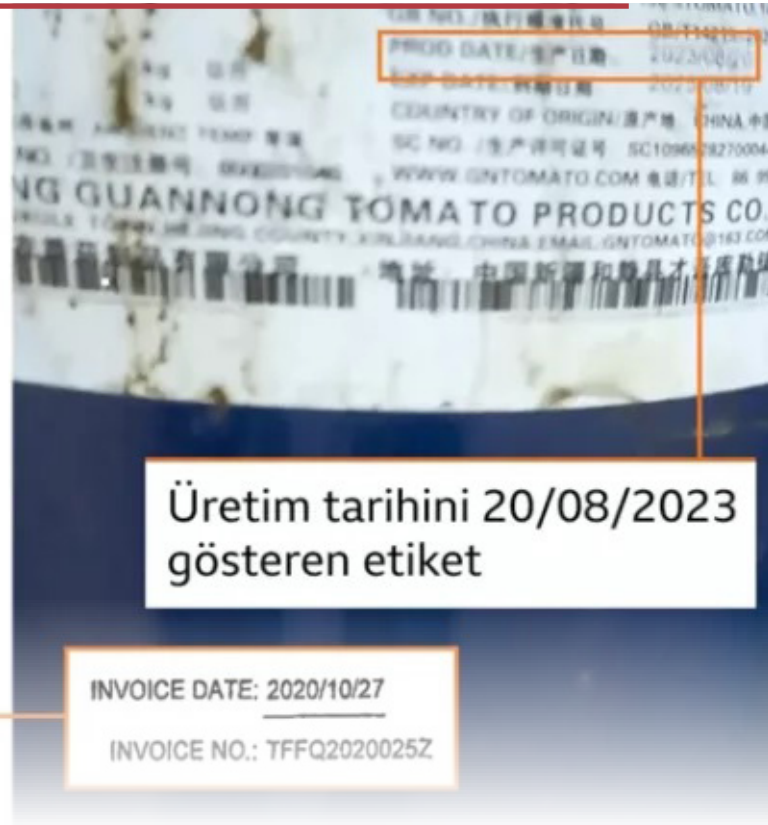
Çin domateslerinin çoğu Doğu Türkistan'dan geliyor. Buradaki domates tarımı Uygurlar ve diğer Müslüman Türk halklarının zorla çalıştırılmasıyla bağlantılandırılıyor.

Birleşmiş Milletler, bu halkları bir güvenlik riski olarak gören Çin'i işkence ve istismarla suçluyor. Çin ise domates endüstrisinde köle işçi çalıştırıldığı suçlamasını reddediyor ve çalışanların haklarının yasalarla korunduğunu savunuyor. BM'nin raporunun ise "dezenformasyon ve yalanlara" dayalı olduğunu ileri sürüyorlar.

Ürünleri test edilen tüm süpermarket zincirleri de skandallarını gizleyebilmek için BBC'nin bulgularına karşı çıkıyor.

DÜNYANIN ÜÇTE BİR İHTİYACINI KARŞILIYOR

Çin, dünya domates ihtiyacının üçte birini üretiyor. İşgal altındaki Doğu Türkistan'da da domates yetiştirilmesi için mükemmel bir iklime sahip.

Doğu Türkistan aynı zamanda, Çin'in 2017'de kitlesel tutuklama programına başladığı bir bölge. İnsan hakları kuruluşları bir milyondan fazla Uygur'un Çin'in "yeniden eğitim kampları" olarak tanımladığı yüzlerce hapisanede tutuklu kaldığını söylüyor.

KENDİ TARIM ARAZİLERİNDE ZORLA ÇALIŞTIRIYOR

Öte yandan Son araştırma, Doğu Türkistan'daki toplu arazi gaspını ve zorla çalıştırmayı belgeleyerek, binlerce Uygur'un topraksız bırakıldıktan sonra Çin tarım işletmelerinde çalışmaya zorlandığını açığa çıkardı. Adrian Zenz ve I-Lin Lin tarafından ortak yazılan 'Doğu Türkistan'da Zorla Çalıştırma, Zorunlu Arazi Transferleri ve Zorla Asimilasyon' başlıklı son raporun bulguları, dünyadaki en büyük devlet destekli emek ve arazi transfer programını açığa çıkarıyor. Araştırma, Doğu Türkistan'da toplu arazi gaspını ve domates, biber gibi tarım üretiminde zorla çalıştırmayı belgeliyor ve binlerce Uygur'un topraksız bırakıldıktan sonra Çin tarım işletmelerinde zorla çalıştırıldığını ortaya koyuyor. Zorla çalıştırmayla üretilen domates, biber ve stevia,

Forced Labor, Coercive Land-Use Transfers, and Forced Assimilation *in Xinjiang's Agricultural Production*

Adrian Zenz
Director and Senior Fellow in China Studies
Victims of Communism Memorial Foundation

1-11-11

62 uluslararası şirketin küresel tedarik zincirlerini kirletmiştir. Zorla çalıştırmayla ilişkili mallar, tüketicileri yanıltan ve sömürü döngüsünü sürdüren güvenilir yerel marka adları altında dünya çapında satılmaktadır. Çin devleti, ağırlıklı olarak Uygur ve diğer etnik azınlıkları büyük Çinli ticari operasyonlara arazi devretmeye zorlamakta ve ardından onları ücretli işçi olarak çalışmaya zorlamaktadır. 2001 ve 2021 yılları arasında Doğu Türkistan'daki arazi kullanım transfer payları neredeyse 50 kat artmış, bu da Uygur ve diğer halkları topraksız bırakılması ve devlet destekli çalışmaya zorlanması ölçeğinin çarpıcılığını göstermiştir.

İŞİN İÇİNDE KÜRESEL MARKALAR VAR

Raporu daha da endişe verici kılan şey, Kraft Heinz, Nestlé, Del Monte, PepsiCo, McCormick, Unilever ve L'Oreal gibi küresel şirketlerin tamamının suç ortağı olması ve zorla çalıştırmayla üretilen ürünlerin tedarik zincirlerine girmesine izin vermesidir. Çin'le ilişkiler Üzerine Parla-mentolararası İttifak (IPAC), Xinjiang'ın tarımsal ürünlerini kirleten zorla çalıştırma ve zorunlu arazi transfer planları konusunda derin endişe

duyduğunu ifade etti ve şunları söyledi: “Bu şirketlere ve raporda adı geçen diğer şirketlere, Xinjiang'daki devlete ait kuruluşlarla iş birliğini derhal durdurmalarını, zorla çalıştırma ve zorunlu arazi transfer planlarıyla lekeli malları tedarik zincirlerinden çıkarmalarını, iç ön inceleme süreçlerini gözden geçirmelerini ve güçlendirmelerini, tedarikçilerden Xinjiang'la olan fiili ve olası tedarik zinciri bağlantılarını tam olarak açıklamalarını talep ediyoruz. Ayrıca, hükümetlerimize insan hakları ihlalleri riski yüksek emtialar için tedarik zincirlerinin açıklanmasını gerektiren mevzuatı çıkarmalarını ve yüksek riskli ülkelerden ve kirli tedarik zincirlerine önemli ölçüde maruz kalan ara bölgelerden ithalatın yasaklanmasının uygulanmasına öncelik vermelerini istiyoruz.” İlham Tohti İnisiyatifi'nin kurucu başkanı Enver Can, raporun önemini şu ifadelerle vurguladı: “Adrian Zenz'in sıkı çalışmasını takdir ediyoruz ve dünya çapındaki milyonlarca Uygur'un bizimle birlikte onu, Çin Komünist Partisi'nin halkımıza karşı işlediği zulmü küresel topluluğa duyurmak için gösterdiği titiz ve kalp dolu çabalarından dolayı ona teşekkür edeceğinden eminiz.”

باش مۇھەررىر: قاھار نىياز
مۇئاۋىن نەشرىيات باشلىقى: ھەزرىتى ئىبلى ئىختە

تارىم

بۇ ساندا 10

2024

دەۋر روھى

لى يى / بۇمەريەم ھېكم تەرجىمىسى 004 جۇڭخۇا مىللىتى زامانىۋى مەدەنىيلىكىنىڭ ئەدەبىيات- سەنئەت سەھىپىسىنى پۈتۈپ چىقايلى

75 يىلغا تەنتەنە

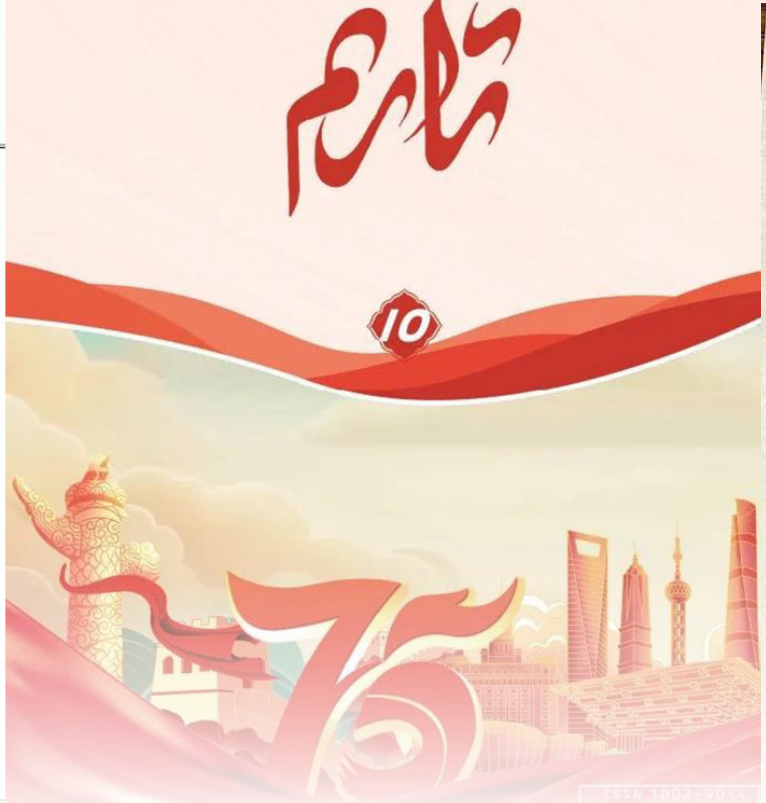
ئەسقەر ياسىن 016 بۇقافۇن (داستان)
ئۆمەر جان ئوبۇل 059 جۇڭگودا (شېئىر)

ئانار روھى

ئۆمەر جان سىدىق 111 دىللارنى ئوزۇقلاندۇرغان ئەدەبىيات بامغۇرى (ئەدەبىي خاتىرە)
ئەنۋەر ئابلىست 154 «مۇقەددەس ۋەتەن» شەنسىگە ياقىرىغان «ئوتلىق قەسىدە» (ئوبزور)

ھېكايە

مۇقەددەس خەيرۇللا 030 بېشىل چىراغ ۋە غەللە ساندۇقى
جىيائە جىشېن / تۇرسۇنگۇل ئىمىنىياز تەرجىمىسى 062 داۋاندا ماشىنا قوزغىتىش
ئوسمانجان مەمەت 082 خورازغا ئايلىنىۋاتقان بار
مەرھابا يۇسۇپ 092 ئېرىم خورازغا ئايلىنىپ قالدى

Çin Uygur edebiyatını siliyor!

Doğu Türkistan'da kültürel soykırım devam ediyor. Uygur Türklerinin ünlü dergilerinden biri olan Tanrı Dağı Dergisi, ÇKP'nin propaganda aracı haline getirildi.

İşgal altındaki Türk yurdu Doğu Türkistan'da kültürel soykırım devam ediyor. Bu kapsamda Çin yönetimi, Uygur Türklerinin ünlü edebiyat dergilerinden olan "Bulaq Dergisi", "Tanrı Dağı Dergisi", "Târım Dergisi" ve daha nice Uygurca Dergileri Çin Komünist Partisinin (ÇKP) propaganda aracı haline getirdi. Araştırmalarımıza göre, ilk sayısı 1980'lerde basılan ve Uygur halk edebiyatı ve klasiklerine odaklanan bu Dergide, "Klasik Edebiyatın Yeni Baharını karşılıyoruz!, Edebi Miras ve Vesikalar, Valili ve Onun Sefer Namesi, Mohakemetul Lughateyin'den Parçalar." gibi nadide serler verilirken, 2024 sayısında ise "Çin ulusunun Ortak Bilincini yaygınlaştırmak, Anarın tanesi gibi birleşmek, Çin Ana vatanımız, Duan Wu bayramının ortaya çıkışı, Çin klasik eserlerinde hikayeler dizisi" vb. gibi tama-

men Çin tarihine, Çin kültürüne ve ÇKP'nin sapkın ideolojilerine dair makalelerle dolu. Ayrıca bütün dewrgilerdeki makalelerin tamamı Uygur Türkçesiyle yazılmış, ama Çinli kalemler tarafından kaleme alınmış. Koca 35 milyonluk Uygur ulusundan tek bir Uygur edebiyatçı, veya araştırmacının makalesine yer verilmediği dikkatlerden kaçmadı. UYGUR ŞİİRİNE YENİ BİR SOLUK GETİRMİŞTİ Söz konusu dergi, daha önce Doğu Türkistan'daki genç Uygur Türkü yazarlarının Çağdaş edebiyatındaki önemli eserlerini ortaya koyan milyonlarca kitlesi bulunan Edebiyat- Sanat dergisiydi. Özellikle de Tanrı Dağı Dergisi, yeni Uygur Gungga (Sis) Şiiri'nin en önemli temsilcisi olarak öncülük ederken, Uygur halkının kültürel kimliğini ve edebi mirasını yeniden keşfetme adına büyük bir rol üstlenmiş ve halk nez-

پەسلىك زۇرنال

1980 - يىلى نەشر قىلىنغان

2024 - يىلى 6 - ئاينىڭ 20 - كۈنى نەشر قىلىندى

بۇلاق

(ئۇيغۇرچە)

مۇندەرجە

جۇڭخۇا مىللىتى ئورتاق گەۋدىسى ئېڭىنى مۇستەھكەملەش

جۇڭخۇا مىللىتى ئورتاق گەۋدىسى ئېڭىنى مۇستەھكەملەش 1 پەن بۆلۈمى
 ئاتارنىڭ دانىسىدەك زىچ ئۇيۇشۇش — جۇڭخۇا مىللىتى ئورتاق گەۋدىسى ئېڭىنى
 مۇستەھكەملەش توغرىسىدا بايان ۋاڭ چى، فەن شىياڭ، ۋاڭ مىڭيۇ 10
 «شۇنجاڭ گېزىتى» تەرجىمىسى

جۇڭخۇا مىللىتىنىڭ مۇنەۋۋەر ئەنئەنىۋى مەدەنىيىتى

ئانا ۋەتەننىڭ جۇڭگو (1) سۇ شىياڭ 16
 راھىلە ئېزىز تەرجىمىسى
 دۈمەنۇۋ بايرىمىنىڭ بارلىققا كېلىشى گاۋ جىڭ، لى جىڭ، لى چىڭجىي 28
 خالىق ئاۋاز تەرجىمىسى
 جۇڭگونىڭ قەدىمكى دەۋرىدىكى كىتاب ئوقۇشقا ئائىت ھېكايىلەر ۋۇ شىياڭ 36
 پەرھات غايىپ تەرجىمىسى
 زېڭ گۈلەن مەكتۇپلىرى (2) زېڭ گۈلەن، لى ۋېنچۇ 46
 ئەلى ئۇلاق تەرجىمىسى

2024 - يىلى 2 - سان

(ئومۇمىي 181 - سان)

باش مۇھەررىر

قەيسەر ئابلىمىت

مۇئاۋىن باش مۇھەررىر

ئابدۇل مۇھەممەت

مەسئۇل مۇھەررىر

دەلىلەر ئالى

مەسئۇل كۆرۈپچى

سەنەۋەر ئىبراھىم

مۇئاۋىن ۋە بات لايىھىلىگۈچى

يالىق شىشىن

مۇقەددىسى مەسلىھەت

dinde saygınlık kazanmıştı. Genç Uygur yazarlarının zengin anlatımlarını, çağdaş şiir anlayışı ve yaratıcı edebi ifadelerini ortaya koymalarına olanak sağlamıştı. İLGİLİ HABERLER: UYGUR EDEBİYATI ÇİNLİ KALEMŞÖRLERİN ELİNDEN YAZILIYO Ancak derginin son sayılarında belirgin bir dönüşüm yaşanarak. Artık dergilerde yalnızca Çinli kalemşörlerin yazılarının, Uygur Türkçesine çevrilmiş halleri yer alıyor. Dahası Tanrı Dağı dergisi, direkt Çince basılmış durumda. “Târim”, “Bulaq”, “Tanrı Dağı” ve daha nice Uygurca dergilerdeki bu değişim, Uygur edebiyatının silin-

meye yüz tuttuğunu gösteriyor. Çin yönetiminin, Uygur Türklerinin kültürel mirasına yönelik baskıları sadece edebiyatla sınırlı kalmıyor; aynı zamanda Uygur Türklerinin dini, kültürel ve dilsel kimliğini yok etmeye yönelik bir saldırı olarak devam ediyor. Uygur edebiyatının bastırılması, tarihi bir barbarlık olarak değerlendiriliyor. Uygur diasporası ise bu barbarca suçların hafızalarda yer etmesi için mücadele etmenin, insanlık adına önemli bir sorumluluk taşıdığını ifade ediyor.

天山文艺 文学双月刊

二〇二四年第六期
(总第217期)

总编:

玛尔哈巴·哈斯木

执行总编:

艾尔肯·努尔

编辑:

阿力木江·哈力丁

艾克拜尔·沙力

依米尔艾山·马合木提

目录

新时代 新征程

幸福之泉 (短篇小说) 阿不都沙拉木·吾守尔 4
 梦圆可克达拉 (纪实文学) 鲜章平 [乌买尔·买买提依明 译] 14

我和我的祖国

诗两首 阿不都克热木·吐合提 33
 祖国情 斯提瓦力地·依明江 [塔吉克族] 34

“石榴籽”精神

情深额敏河畔 (纪实文学) 陈焕焕 [雅克甫·克力木 译] 36

2024.6

ISSN 2097-1230

تيانشان

天山文艺

TIANSHAN LITERATURE

Çin'le El Ezher Üniversitesi arasında işbirliği

İşgal altındaki Doğu Türkistan'daki Müslümanlara soykırım yapan ve İslam'a savaş açan Çin ile Mısır'da bulunan El Ezher üniversitesi arasında işbirliği anlaşması tepkilere neden oluyor.

Arap ve Müslüman ülkeler arasında Çin ile yakın işbirliği, Uygur Müslümanlarına yönelik baskının uluslararası alanda yaygın yankı uyandırmamasının ana nedenlerinden biri olmuştur. Mısır, Suudi Arabistan ve Pakistan gibi İslam ülkeleri sadece ekonomik ve diplomatik konularda Çin hükümetiyle birleşik bir cephe oluşturmakla kalmıyor, aynı zamanda ülkenin İslami kuruluşları, üniversiteleri ve araştırma enstitüleri de sözde Çin İslam Cemiyeti ile bağlarını güçlendiriyor. İtalyan Merkezli Bitter Winter haber sitesinde yer alan bilgiye göre, sözde "Çin İslam Cemiyeti"

ti," Çin hükümetinin sözde "Xinjiang politikasını" öven ve Uygurlara yönelik baskıyı destekleyen El Ezher Üniversitesi Şeyh Konseyi Genel Sekreteri Abbas Şuman'ı Uurmçı'de ağırladı.

İLGİLİ HABERLER: NE DEMEK İSLAMIN ÇİN- LİLEŞTİRİLMESİ

Ekim 2024'ün sonlarında Çin İslam Cemiyeti'nin özel davetiyle, Pekin'deki Dongxi Camii ve İslam'ın Çinlileştirilmesi Sergi Merkezi'ni ziyaret

eden Abbas Şuman Çinli yetkililerle de bir araya geldi.

Abbas Şuman'ın ziyareti, Çin Lideri Xi Jinping ile Mısır Cumhurbaşkanı el-Sisi arasındaki görüşmenin ardından geldi.

Bilindiği üzere 2017 yılında Mısır hükümeti, Çin'le koordineli olarak Mısır'da okuyan 100'e yakın Uygur öğrenciyi kaçıarak Çin'e geri gönderdi.

Bu öğrencilerin çoğunluğu El-Ezher Üniversitesi'ndeki öğrencilerdir. 2021'de yayınlanan bir rapor, Çin'e geri gönderilen Uygurların kamplarda tek tip olarak alıkonulduğunu ve 15 yıldan fazla hapis cezasına çarptırıldığını ortaya koydu. Birçok Sünni İslam ülkesi Mısır'daki El Ezher Üniversitesi'ni ideolojik olarak önde gelen bir kurum olarak görüyor ve üniversiteden bir otorite figürünün Çin'i ziyaret etmesi ve hatta Çin Komünist Partisi'nin acımasız politikalarını destekleme ve

işbirliği yapma isteğini ifade etmesi utanç verici.

İLGİLİ HABERLER: ÇİN'İN DOĞU TÜRKİSTAN'DAKİ CEZA KAMPLARI

Çin rejim hükümetinin sistematik baskıları ve asimilasyon politikaları ile Doğu Türkistan'da topyekûn bir halk, asimilasyon ve soykırıma uğramaktadır. Milli, dini, siyasi ve kültürel olarak Doğu Türkistan'da Çinli olmayan tüm Türk kökenli milletler bu baskının kurbanı olmaktadır.

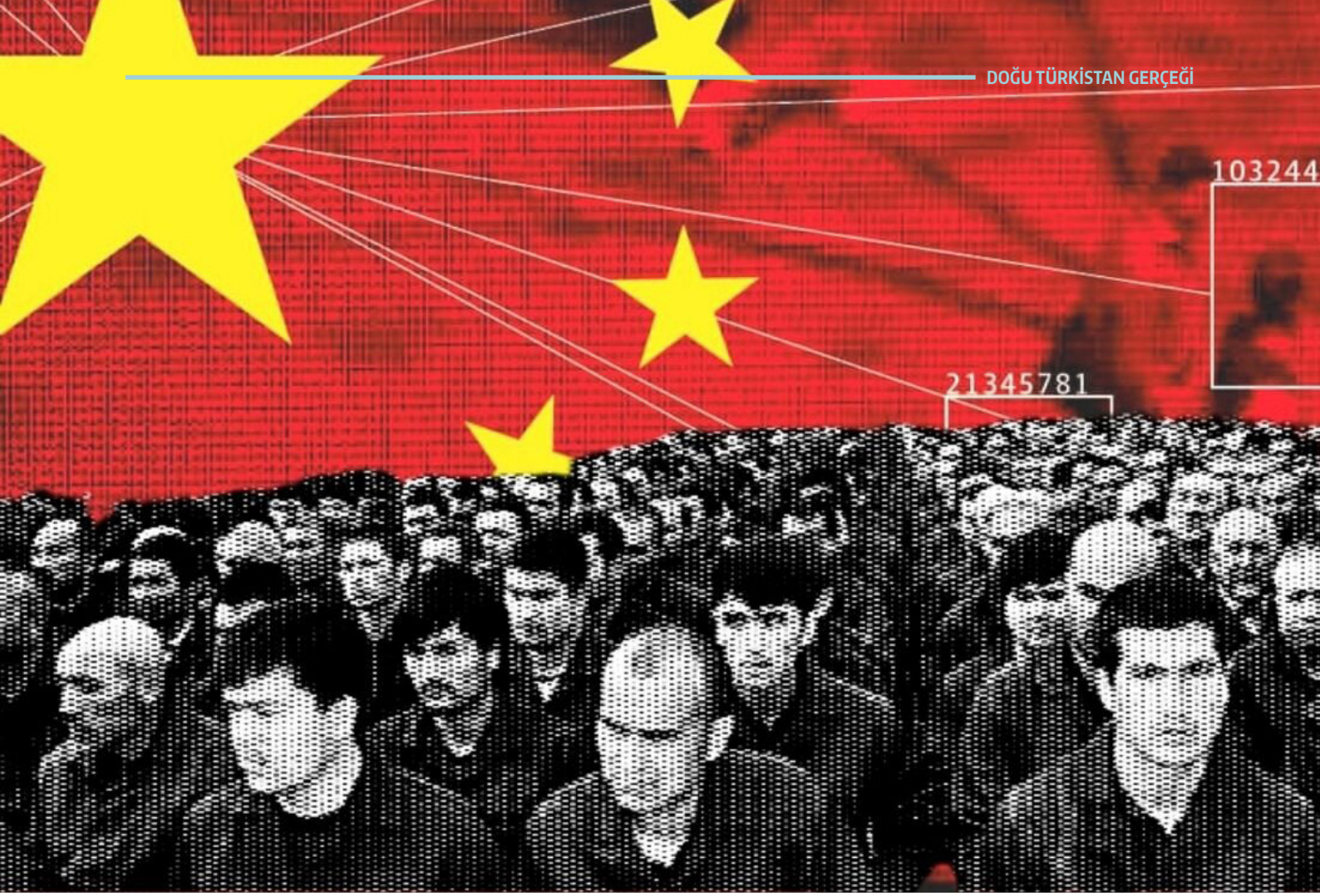
Doğu Türkistan'da ağır insan hakları ihlallerinden aşmış soykırım derecesine ulaşan, her geçen gün dünya kamuoyunun daha çok gündemine gelen Uygur meselesi, küresel bir sorun haline geldi. Etnik ve kültürel ayrımcılığa ve ciddi insan hakları ihlallerine maruz kalan Doğu Türkistanlılar, ucuz iş gücü olarak Çinli şirketlerde çalıştırılıyor. Öte yandan, Ortaya çıkan Resmi veriler ise, Çin Komünist Partisi idaresinin kültürel ve etnik soykırım uyguladığı Doğu

Türkistan'daki toplama kamplarında milyonlarca insanı yasa dışı bir şekilde alıkoyduğunu gösteriyor. Fakat Çin hükümeti, toplama kamplarında ve ceza kamplarında insanlık dışı şartlarda tutulan Uygur Türklerinin durumuna dair tüm verileri dünya kamuoyundan gizlemeye ve soykırımı yalanlamaya çalışıyor.

HAKSIZ YERE HAPSEDİLİYOR

Günümüzde şu an bile Doğu Türkistan'da Uygur ve diğer Türk halklarından milyonlarca kişi suçsuz yere, bilinmeyen bir yerlerde hapsediliyor. Bu baskı tüm şiddetiyle devam ederken, tanıkların ifadelerine göre tutuklulara işkence ediliyor. Sağlıksız şartlarda ellerinde kelepçe, ayaklarında zincirle yaşıyor. Kampta tutulanlara ne olduğu belirsiz ilaçlar ve iğneler veriliyor. Tırnak çekme, kamçı, elektrik verme gibi işkencelere maruz kalıyor. Kadınlar toplu tecavüze uğruyor.

Milyonlarca genç Doğu Türkistan'daki çalışma

kamplarında veya Çin'deki fabrikalarda zorunlu köle işçi olarak çalıştırılıyor. Birçoğu toplama ve çalışma kamplarına gönderildikten sonra geride kalanlar da siyasi propaganda ezberlemeye, kamu hizmeti adıyla ücretsiz çalışmaya zorlanıyor. Kadınlar kısırlaştırılıyor, hamilelere zorla kürtaj yaptırılıyor. Genç kadınlar Çinlilerle evliliğe mecbur ediliyor. Ailelerinden koparılan yaklaşık 800 bin Uygur Türkü çocuk, "melekler yuvası" denilen çocuk toplama kamplarında asimile ediliyor. Çince konuşmaya Çince yaşamaya, tıpkı bir Çinliymiş gibi davranan, yaşam felsefesi, ideolojisi, hayata bakışı tamamen Uygurlardan kopuk komünist bireyler olması için yetiştiriliyor.

"KARDEŞ AİLE" REZALETİ

Milli ve dini kültür mirasları, Uygur tarihi ve kültürü, Türk- İslam mimarileri, tarihi şahsiyetlerin türbeleri yok ediliyor. İnanç özgürlüğü hiçe sayılıyor. 16 bin Cami yıkıldı. Kur'an-i kerim başta olmak üzere Uygurca yazılmış sayısızca eresi

kitapları yakıp yok etti. Namaz kılmak, oruç tutmak kampa alınma nedeni olarak gösteriliyor. Türkiye başta olmak üzere yurtdışı ülkelerinde okumuş, seyahat etmiş olmak ya da sadece bunları yapan birinin akrabası olmak bile toplama kampına alınma veya hapse atılma nedeni sayılıyor.

"Kardeş aile" projesi adı altında her Türk aileyle ilgilenen Çinli memur atandı. Sözde "kardeşler" aile mahremiyetini çiğneyerek Uygurların evlerinde 10 günlerce konaklıyor, aile üyelerinin rejime bağlılığını denetliyor.

Kanada'dan Çin'e Uygur yaptırımı

Kanada, Uygurlar ve Tibetlere karşı işlenen insan hakları ihlalleri nedeniyle üst düzey sekiz Çinli yetkiliye 10 Aralıktan itibaren geçerli olmak üzere yaptırım uyguladığını açıkladı.

Kanada Dışişleri Bakanlığı 10 Aralık 2024'te bir açıklama yayımlayarak, Uygurlar ve Tibetlere karşı işlenen insan hakları ihlalleri nedeniyle, Kanada'nın sekiz Çinli yetkiliye derhal geçerli olmak üzere yaptırım uygulayacağını açıkladı.

Özel Ekonomik Önlemler (Çin Halk Cumhuriyeti) Yönetmeliği kapsamında uygulanan yaptırım, Doğu Türkistan ve Tibet'te işlenen insan hakları ihlallerine karşı eski veya mevcut üst düzey yetkilileri kapsıyor.

DOĞU TÜRKİSTAN'DAKİ 8 ÇİNLİ YETKİLİ

Yönetmelik çizelgesine eklenen isimler ise; Doğu Türkistan'daki sözde "Xinjiang Uygur Özerk Bölgesi" Eski Parti Sekreteri Chen Quanguo, sözde "Xinjiang Uygur Özerk Bölgesi" Halk Hükümeti Başkanı ve Parti Komitesi Başkan Yardımcısı Erkin Tuniyaz, Çin Ulusal Halk Kongresi Daimi Komitesi Başkan Yardımcısı ve sözde "Xinjiang Uygur Özerk Bölgesi" Eski Halk Hükümeti Baş-

反制清单

一、机构（共2家）

（一）加拿大“维吾尔人权倡导项目”（Uyghur Rights Advocacy Project）

（二）加拿大“加拿大西藏委员会”（Canada-Tibet Committee）

二、机构人员（共计20人）

（一）“维吾尔人权倡导项目”相关人员，包括执行主任穆罕默德·土赫提（Mehmet Tohti），政策及宣传主任贾丝明·凯因特（Jasmine Kainth），法律顾问戴维·马塔斯（David Matas）、萨拉·泰什（Sarah Teich）、约翰·帕克（John Packer）、克莱夫·安斯利（Clive Ansley）、约纳·戴蒙德（Yonah Diamond）、贾丝廷·柏纳茨（Justine Bernatchez）、林登·达莱斯（Linden Dales），政策顾问查尔斯·伯顿（Charles Burton）、玛格丽特·麦凯格·约翰斯顿（Margarett Mccuaig Johnston）、马库斯·科尔加（Marcus Kolga）、斯科特·西蒙（Scott Simon），研究顾问康纳·希利（Conor Healy）、杰弗里·阿哈龙（Geoffrey Aharon）等，共15人

（二）“加拿大西藏委员会”相关人员，包括主席桑佩·拉隆巴（Samphe Lhalungpa），副主席路易莎·杜兰特（Luisa Durante），执行董事谢拉普·特钦（Sherap Tharchin），董事艾丽莎·冯·拜尔（Eliza von Baeyer），社区活动经理永东丹增（Youngdoun Tenzin）等，共5人

编辑：北京日报客户端

kanı Şöhret Zakir, sözde “Xinjiang Uygur Özerk Bölgesi” Halkı Siyasi Danışma Konferansı Başkan Yardımcısı Peng Jiarui, Tibet Özerk Bölgesi Eski Parti Sekreteri Wu Yingjie, sözde “Xinjiang Uygur Özerk Bölgesi” Kamu Güvenliği Bürosu Eski Parti Komitesi Sekreteri Huo Liujun, “Tibet Özerk Bölgesi” Halk Hükümeti Başkan Yardımcısı ve Kamu Güvenliği Departmanı Parti Komitesi Sekreteri, Zhang Hongbo, Çin Komünist Partisi Birlik Çalışmaları Departmanı Eski Başkanı You Quan olmak üzere 8 kişi sıralanıyor.

ETKİLİ BİR ŞEKİLDE VARLIK DONDURMA GETİRİLİYOR

Özel Ekonomik Önlemler (Çin Halk Cumhuriyeti-

ti) Yönetmeliği, Kanada'daki kişilerin ve Kanada dışındaki Kanadalıların bu listedeki kişilerin herhangi bir mülküyle ilgili herhangi bir faaliyette bulunmasını veya onlara finansal veya ilgili hizmetler sağlamasını yasaklayarak, listelenen kişilere işlem yasağı (etkili bir şekilde varlık dondurma) getirmektedir.

ZÜLME SON VERME ÇAĞIRISI

Dışişleri Bakanı Melanie Joly konuyla ilgili yaptığı açıklamada “Çin hükümetini bu sistematik baskı eylemlerine son vermeye ve uluslararası insan hakları yükümlülüklerini yerine getirmeye çağırıyoruz” dedi.

UYGHUR
RIGHTS
ADVOCACY
PROJECT

PROJET DE
DÉFENSE DES
DROITS DES
OUÏGHOURS

COMITÉ CANADA TIBET COMMITTEE

ÇİN'DEN KANADA'YA UYGUR YAPTIRIMI

Kanada'nın, Uygur Soykırımı'nda parmağı olan 8 Çinli yetkiliye yaptırım uygulamasının ardından Çin, Kanada'daki Uygur ve Tibet haklarını savunan 2 kuruluşa ve onlarla bağlantılı 20 kişiye yaptırım uyguladığını açıkladı. Çin Dışişleri Bakanlığından 21 Aralık 2024 tarihinde yapılan açıklamaya göre, Kanada'da faaliyet yürüten Uygur İnsan Hakları Savunma Projesi (URAP) ve ona bağlı 15 kişi ile Kanada Tibet Komitesi ve ona bağlı 5 kişiye yaptırım kararı alındı.

Çin'in yaptırım kararıyla söz konusu kuruluş ve

şahısların menkul, gayri menkul ve diğer mal varlıkları dondurulurken Çinli kişi ve kuruluşlarla her tür işbirliği ve alışveriş yasaklandı. Ayrıca, yaptırım uygulanan kişilere Çin vizesi verilmeyeceği ve Hongkong ve Makao dahil olma üzere ülkeye girişinin engelleneceği kaydedildi.

MOTİVASYON KAYNAĞI OLAN BİR "ONUR NİŞANESİ"

Bu yaptırımın hedefi olan URAP, Mehmet Tohti'nin liderliğinde, Çin'in Uygurlara yönelik soykırım ve zorla çalıştırma politikalarını Kanada kamuoyuna duyurmak ve Uygurların haklarını

savunmak için etkili çalışmalar yürütmektedir. URAP ayrıca, yüksek riskli bölgelerden 10.000 Uygur mültecinin Kanada'ya yerleştirilmesi için savunuculuk faaliyetleri yürüterek bu konuda yasal düzenlemelerin hayata geçirilmesine katkıda bulunmuştur. URAP'ın bu yaptırımın hedefi olması, gerçekleştirdiği etkili çalışmaların küresel ölçekte yankı bulduğunun açık bir göstergesidir. Konuyla ilgili Özgür Asya Radyosuna (RFA) konuşan Tohti, Çin hükümetinin gruba ve aralarında kendisinin de bulunduğu 15 kişiye yaptırım uygulamasının, kendilerinin çalışmalarına devam etmeleri için motivasyon kaynağı olan bir "onur nişanesi" olduğunu söyledi.

KANADA, ÇİN'İN VATANDAŞLARINA UYGULADIĞI YAPTIRIMLARI KINADI

Kanada Dışişleri Bakanlığı tarafından 24 Aralık 2024 tarihinde yayımlanan bir açıklamada, Kanada hükümeti, Çin'in Kanadalı Uygur ve Tibet sivil toplum örgütleri ile insan hakları savunucularına yaptırım uygulama kararını şiddetle kınadı. Çin'in yaptırımlarını insan haklarını savunanlara yönelik bir saldırı olarak eleştirdi. Açıklamada, "Kanada Dışişleri Bakanlığı, Uygur Hakları Savunuculuk Projesi ve Kanada Tibet Komitesi üyeleriyle dayanışma içinde olduğunu ifade eder ve Çin hükümetinin insan hakları için seslerini yükselttikleri için onları cezalandırma kararını

kınar" denildi. Kanada hükümeti, bireyleri siyasi görüşleri nedeniyle maruz kaldıkları tehdit ve tacizlere karşı koruma taahhüdünü yineleyerek, muhalif seslerin susturulmaması gerektiğini vurguladı. Açıklamada ayrıca, Çin'e çok sayıda BM uzmanı ve diğer uluslararası mekanizmalar tarafından doğrulanan insan hakları ihlallerine ilişkin ciddi iddiaları ele alması çağrısında bulunuldu. Kanada Dışişleri Bakanlığı, bu gelişmelerden etkilenen Kanadalılara konsolosluk yardımı sağlamaya hazır olduğunu yineledi ve Çin'deki vatandaşlara yerel yasaların keyfi olarak uygulanması riski nedeniyle dikkatli olmaları çağrısında bulundu.

YAPTIRIMLAR MİSİLLEME NİTELİĞİ TAŞIYOR

Nitekim Çin'in bu yaptırımları, Kanada hükümetinin benzer yöndeki adımına karşılık misilleme niteliği taşıyor.

Ottawa yönetimi, 11 Aralık'ta, Uygur soykırımı ve Tibet'teki insan hakları ihlallerinde rolü olduğu gerekçesiyle aralarında eski Uygur Özerk Bölge Komünist Parti Sekreteri Chen Quanguo ve eski Tibet Komünist Parti Sekreteri Vu Yingcie'nin olduğu 8 Çinli yetkiliye yaptırım uygulayacağını açıklamıştı.

Çin Orta Doğu'da büyük darbe aldı

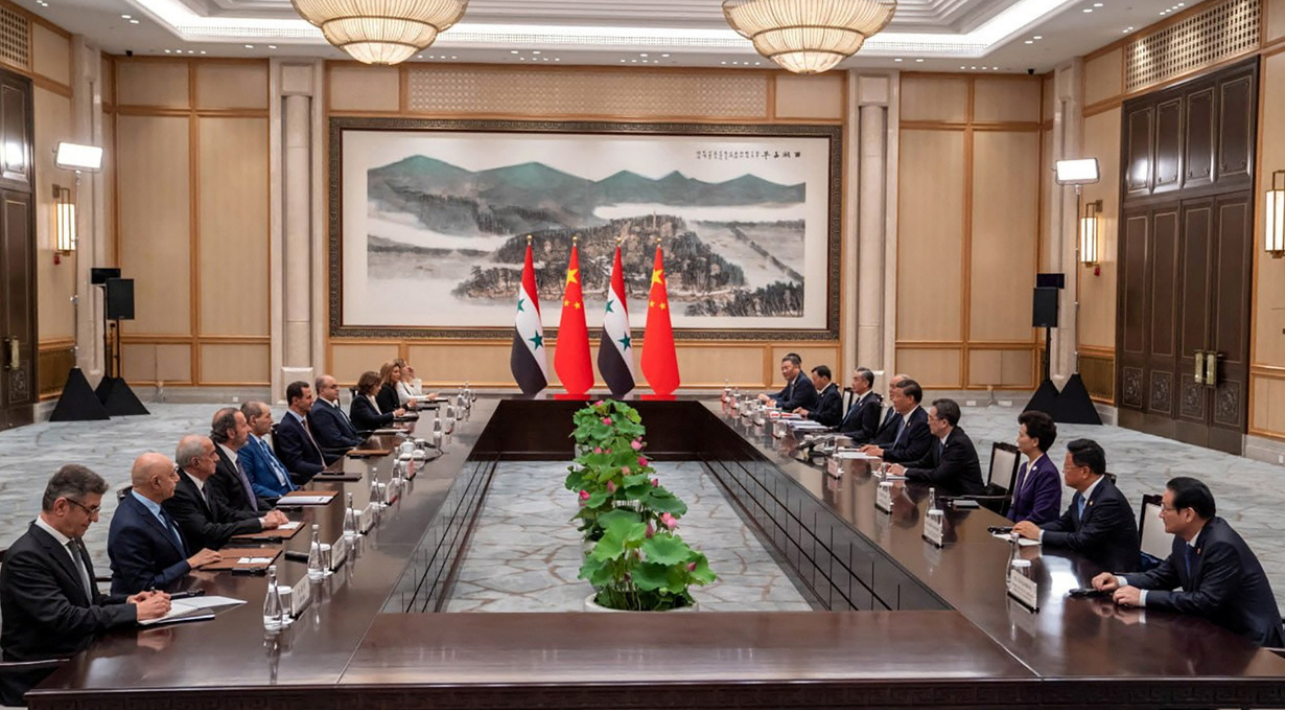
Suriye'deki Baas rejiminin çöküşü, Çin'in Orta Doğu'daki diplomatik stratejilerini büyük bir darbe aldı.

Suriye'de 61 yıllık Baas Partisinin oluşturduğu zulüm rejiminin çöküşü, ülkenin dört bir yanında özgürlük naralarıyla kutlanıyor. Rejimin çökmesi, Çin'in Orta Doğu'daki diplomatik stratejilerinin sınırlarını gözler önüne serdi. Çin'in geçen yıl Esed'e verdiği güçlü destek, Suriye'nin başkenti Şam'ın düşmesiyle büyük bir darbe aldı.

ÇİN'İN ESED'E VERDİĞİ DESTEK BOŞA MI GİTTİ?

Geçen yıl Çin Esed'i ülkede şaşaalı ve sıcak bir şekilde ağırlamış, Çin Devlet Başkanı Şi Cinping ise Esed'e "dış müdahaleye karşı durma" ve "Su-

riye'nin yeniden yapılanmasında" destek vaat etmişti. Ancak Suriye Milli Ordusu ve muhalif güçlerin, Esed rejimini düşürmesiyle Çin'in Orta Doğu'daki etkisi büyük bir sarsıntıya uğradı. Bu gelişme, Çin'in bölgedeki diplomatik gücünün ne kadar sınırlı olduğunu ortaya koydu. ÇİN'İN ORTA DOĞU'DAKİ ETKİ ALANI ZORA GİRDİ Kırim Haber Ajansının (QHA) gündeme taşıdığı değerlendirmede in, Orta Doğu'da daha fazla etki kazanmak amacıyla çeşitli girişimlerde bulunmuş, Suudi Arabistan ile İran arasındaki uzun süreli düşmanlığı sona erdirmeye noktasında aracılık yapmıştı. Ancak Esed rejiminin düşüşü,

bu başarıları gölgede bıraktı. Analistler, Çin'in bölgedeki en güçlü destekçisi olan İran ve Rusya'nın Suriye'deki başarısızlığının, Çin'in küresel hedeflerine büyük zarar verdiğini gözler önüne seriyor. ÇİN'İN EKONOMİK GÜCÜ SINIRLI KALYOR Öte yandan Çin'in Suriye'deki mevcut duruma tepkisi ise oldukça temkinli oldu. Çin Dışişleri Bakanlığı, yalnızca vatandaşlarının güvenliğini vurgularken, "politik çözüm" çağrısı yaparak Suriye'deki istikrarın bir an önce sağlanmasını istedi. Ancak Çinli diplomatik çevreler, yeni bir hükümeti tanımadan önce zamanlamayı doğru

belirlemek gerektiğini düşünüyor. Ayrıca Çin'in mevcut ekonomik çıkarları doğrultusunda yeni stratejiler geliştirilmesi gerektiğini savunuyor. Suriye, Çin'in "Kuşak ve Yol" girişimine 2022'de katılmıştı ancak Çinli şirketler henüz büyük yatırımlar yapmamıştı. Çin, 2013-2014 yıllarındaki ekonomik gücünden çok daha zayıf bir konumda ve bu da Orta Doğu'daki stratejik etkisini sınırılıyor. Esed rejiminin düşüşü, Çin'in Orta Doğu'daki diplomatik hedeflerini yeniden gözden geçirmesine yol açtı.

Özgürlük ve Rabia Kadir’i simgeleyen Bina Yıkıldı

Urumçi şehrinde bulunan ve Halık arasında bir özgürlük sembolü olarak kabul edilen “Rabia Kadir Ticaret Merkezi” ile bitişiğindeki “Akide Ticaret Merkezi”nin Çin rejimi tarafından yıkıldığı öğrenildi.

Doğu Türkistan’ın Urumçi şehrinde bulunan ve Uygurlar için yalnızca bir ticaret merkezi değil, aynı zamanda kültürel ve siyasi bir özgürlük sembolü olan “Rabia Kadir Ticaret Merkezi” ile bitişiğindeki “Akide Ticaret Merkezi”nin yıkıldığı teyit edildi.

Kamp Tanıyıcı Zumret Davut Hanım’ın Özgür Asya muhabirine aktardığına göre, 29 Kasım’da yıkıldığına dair bilgiler yerel yetkililer tarafından

bildirildiği, Yıkım öncesinde çevrede yoğun güvenlik önlemlerinin alındığı ve civardaki iş yerleri ve binaların geçici süreliğine kapatma emri aldığı yerel haber kaynaklarında yer aldı.

Bilgilere göre, yıkımın patlayıcı kullanılarak gerçekleştirildiği, fakat yıkımın gerekçesi ve maddi kayıpların nasıl karşılanacağına dair herhangi bir açıklama yapılmadığı aktarıldı.

RABİA KADİR TİCARET MERKEZİNİN ÖNEMİ

Rabia Kadir Ticaret Merkezi, 1990 yılında inşa edilmiş ve Uygur toplumunda ticari, sosyal ve kültürel bir merkez haline gelmiştir. 600'den fazla dükkân, toplantı salonu, eğitim sınıfları ve konaklama birimlerini barındıran bina, aynı zamanda Uygur iş insanları ve entelektüelleri için önemli bir buluşma noktasıydı.

Bir dönem Vatan severlik ile ödüllendirilen Rabiye Kadir Hanımefendi, Çin yönetimi tarafından 2009'daki Urumçi olaylarının perde arkasında onun olduğunu iddia ederek merkeze el koymuş fakat (söylentilere göre uluslararası koruma kapsamında olan binayı yıkamamıştır.)

SİYASİ DURUŞUN VE ÖZGÜRLÜĞÜN SİMGESİ

Türkistan Press Editörü Muhammed Ali ATA-YURT Konu ile ilgili, "Bu yapı yıllardır bom boş olmasına rağmen bir türlü yıkılamamış, Uygurlar için manevi anlamda sembolik anlam kazanmıştır. kültürel kimlik, direniş ve dayanışmanın simgesi aynı zamanda bir siyasi duruşun, özgürlüğün simgesi olarak kabul görülüyordu.

Binanın Yıkımı Uygur halkı için hem maddi hem de manevi bir kayıp olarak değerlendirilebilir. Bu olay, Çin'in Doğu Türkistan'daki baskıcı politikalarının şiddetle sürdüğünün kanıtıdır ve uluslararası toplumun dikkatini bölgedeki ciddi insan hakları ihlallerine çekmektedir." değerlendirmesini yaptı.

Çin'den Türkistan İslam Partisi Hakkında açıklama

Doğu Türkistan'daki sistematik soykırımı "Terörle mücadele" politikası diye süsleyen Çin mezalimi, Uygur Silahlı kuvvetlerinden oluşan "Türkistan İslam Partisi" (TİP) hakkında açıklama yaptı.

2001 yılından sonra Doğu Türkistan'daki sözde "terörle mücadele" politikalarını savunan ve soykırım yaparken aslında bölgedeki aşırıçılık ve terör unsurlarıyla mücadele ettiği algısı yaratmaya çalışan Çin rejimi, geçtiğimiz gün Türkistan İslam Partisi (TİP) olarak tanınan silahlı Uygur mücahidler ile ilgili uluslararası gündemden bi habercesine açıklamalarda bulunarak gülünç bir duruma düştü.

Doğu Türkistan'daki sözde "Xinjiang Uygur Özerk Bölgesi" Çin komünist parti (ÇKP) dezenformasyon daire başkanlığı sözcüsü Xu Guixiang, Bölgede 2016'dan beri terör olaylarının yaşanmadığını ancak çevredeki terör gruplarının yeniden sızmaya çalıştığını iddia etti.

ÇİN: TERÖRLE MÜCADELE POLİTİKASINDA KARARLIYIZ!

Xu Guixiang, Hong Kong merkezli ve Çin Kontrolündeki Feng Huang Haber ajansı muhabirine verdiği röportajda, bölgedeki baskıcı politikalarla ilgili olarak Küresel toplumun eleştirileri hakkında sorulan suya ise “istikrar sağlandı” yanıtını verirken, Bölgede 2016’dan beri terör olaylarının yaşanmadığını “terör ve radikalizme karşı mücadeleye” yi sürdürmekte kararlı olduklarını, ancak çevredeki terör gruplarının yeniden sızmaya çalıştığını iddia ederek uluslararası gündemi meşgul eden, Türkistan İslam Partisi’nin açıklamaları ve Ortadoğu’daki gelişmelerle ilişkilendirmesi ise dikkatlerden kaçmadı.

Röportajda, Çinli muhabir, Ortadoğu’daki durumu Doğu Türkistan’ın mevcut durumuyla ilişkilendirerek Çinli sözcüye şu soruyu yöneltti: “Ortadoğu’daki karışık duruma rağmen, Xinjiang’daki mevcut istikrar devam ettirilebilir mi?”

Xu Guixiang, 2016’dan bu yana Doğu Türkistan’da herhangi bir terör olayının yaşanmadığını ancak bu durumun rehavete kapılmaya müsade etmeyeceğini, çevredeki terör güçlerinin hâlâ aktif olduğunu, çeşitli yöntemlerle tekrar sızma-ya çalıştıklarını ve Doğu Türkistan’da yeni bir kriz yaratma girişiminde buluna bileceklerini iddia etti. Bu nedenle, terörle mücadele ve savunmanın hayati öneme sahip olduğunu savunarak, aslında bölgedeki devlet baskısı terör politikalarına devam edeceği sinyalini verdi.

ÇİN GAZETESİNDEN ÖZGÜR BASIN TAKLİDİ

Güya özgür basınmış gibi davranan Çinli Muhabir, Doğu Türkistan’daki ciddi baskı politikaları nedeniyle halkın yaşama özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yönündeki eleştirileri nasıl değerlendireceği konusunda sordu Çinli sözcü

Xu Guixiang ise küstahça tavırla, geçmişte halkın korku içinde yaşadığını ve özgürlükten söz edilemeyeceğini, geline nokta Pati hükümetin doğru ideoloji ve insan haklarını garanti altına alan siyasetleri sayesinde, görüldüğü üzere Mevcut “istikrarın”, sağlandığı yalanını öne sürdü.

ÇİN'DEN SURİYE'NİN YENİ YÖNETİMİNE UYGUR KÜSTAHLIĞI

South China Morning Post’un haberine göre, Geng Shuang adlı üst düzey bir Çin elçisi, Türkistan İslam Partisi’nin (TİP) propaganda videosunun ardından Şam’da yeni kurulan hükümeti terörizmi desteklememesi konusunda uyarı yapmıştı. Çinli elçi, BM’de devam eden bir briefing sırasında Suriye topraklarının diğer ülkelerin güvenliğini tehdit etmek için kullanılmaması gerektiğine vurgu yapmıştı.

Çin son zamanlarda özellikle Çin’e karşı cihat çağrılarıyla ilişkilendirilen TİP’in faaliyetlerine yönelik ciddi endişelerini her fırsatta ifade etmeye çalışıyor.

NE OLMUŞTU? Suriye’de Esed rejiminin devrilmesinde önemli rolü olan Türkistan İslam Partisi (TİP) ve Uygur mücahidler Esed’in devrildiği gibi Doğu Türkistan’ı da özgürleştireceklerini söylediler. Ayrıca TİP’in yakın zamanda yayımladığı Propaganda videosunda da TİP’li Uygur mücahidler, “Şimdi burada Suriye’de, buradaki tüm şehirlerde Allah için savaşıyoruz ve bunu gelecekte Urumçi, Aksu ve Kaşgar’da yapmaya devam edeceğiz. Çinli kafirleri kovalayacağız.” Açıklamasında bulunmuştu.

Türkistan'da Çin'in etkisine karşı endişeler artıyor

CAB tarafından yayımlanan yeni rapora göre, Çin'in Doğu Türkistan'daki baskıları, Türkistan coğrafyasında büyük bir endişeye yol açtı.

CAB tarafından yayımlanan "İpek Yolu'nun Ötesinde: Orta Asya Kamuoyunun Çin'e Yönelik Karmaşık Görüşlerinde Yol Almak" başlıklı rapora göre, Çin'in Doğu Türkistan'daki baskıları, Türkistan coğrafyasında büyük bir endişeye yol açtı.

Bağımsız araştırma merkezlerinden "Orta Asya Barometresi" (CAB) tarafından 15 Aralık 2024

tarihinde yayımlanan son rapor, Çin'in Doğu Türkistan'daki Uygurlara ve diğer Türk ve Müslüman halklara yönelik baskıların Türkistan halkları arasında büyük endişelere yol açtığını ortaya koydu.

ÇİN'İN BORÇ TUZAĞI POLİTİKASI TÜRKİSTAN'I BÜYÜK ÖLÇÜDE ETKİLEDİ

“İpek Yolu’nun Ötesinde: Orta Asya Kamuoyunun Çin’e Yönelik Karmaşık Görüşlerinde Yol Almak” raporunda, Çin’in Türkistan ülkelerine yaptığı yatırımların, bu ülkelerdeki kamuoyunun Çin’e karşı olan algısını şekillendirdiği ifade ediliyor. Özellikle Çin’in “borç tuzağı” stratejisi, Kazakistan ve Kırgızistan gibi ülkelerde halkın Çin’e karşı daha olumsuz görüşler geliştirmesine yol açtı. Özbekistan’daki durum ise Çin’in finansal etkisinin arttığı bir dönemde, halkın Çin ile olan ilişkilerine daha fazla endişeyle yaklaştığını gösteriyor.

KAZAKİSTAN’DAKİ RUSLAR ÇİN’E OLUMLU BAKIYOR

Raporda, Kazakistan’daki etnik Rus nüfusunun Çin’e karşı daha olumlu bir tutum sergilediği, bunun ise Rusya’nın Çin ile olan ilişkilerinden kaynaklandığına dikkat çekildi. Öte yandan, Kazak halkının büyük bir kısmı Çin’e karşı olumsuz görüşler bildirdi. Türkistan halkları arasında Çin’e duyulan endişeler, özellikle bölgedeki Rus nüfusunun etkisiyle daha belirgin hale gelmiş du-

rumda. Çin’in Türkistan’daki yatırımları, bölgede hem ekonomik hem de jeopolitik gerilimlere neden olmaya devam ediyor.

DOĞU TÜRKİSTAN’DAKİ İNSAN HAKLARI İHLALLERİNE KARŞI TÜRKİSTAN’DA TEPKİLER ARTIYOR

Raporda, özellikle Doğu Türkistan’daki Uygurlar ve diğer Türk ve müslüman halklara uygulanan soykırım, Türkistan halklarının Çin’e yönelik tutumlarını etkileyen önemli faktörlerden biri olarak gösterildi. Özellikle Kazakistan ve Kırgızistan’da, Doğu Türkistan’daki insan hakları ihlalleri konusunda yapılan gösteriler ve protestolar arttı. Ancak Özbekistan’da, bu tür gösterilerin daha az olduğu ve halkın Çin’e karşı daha temkinli bir yaklaşım sergilediği ifade ediliyor. Türkistan’daki Çin karşıtlığının, bölgedeki millî kimlik ve dinî faktörlerle şekillendiği vurgulanıyor.

**DOĞU TÜRKİSTAN
BASIN VE MEDYA DERNEĞİ**
شەرقىي تۈركىستان ئاخبارات ۋە مەدەنىيەت جەمئىيىتى
تەڭرىتاغ ئاپتونوم رايونى دائىرىسى ئىچىدىكى خەلق ئاراسىدا
EAST TURKISTAN PRESS AND MEDIA ASSOCIATION

DOĞU TÜRKİSTAN'DA NELER OLUYOR?

Doğu Türkistan'la ilgili haberlerin hangisi gerçek, hangisi gerçek değil?...

Dergimiz, güvenilir haber kaynakları ve yaşayan tanıkların beyanlarıyla, Çin rejiminin insanlığa karşı suçlarını ve bu suçlarını örtbas etmek için servis ettiği gerçek dışı bilgi ve haberleri ifşa etmeyi, ayrıca günümüzde Doğu Türkistan halkının maruz kaldığı insanlık dışı zulümleri dünya kamuoyuna sunmayı hedefler...

 [istiqlal.turkce](https://www.facebook.com/istiqlal.turkce)

 [IstiqlalTurkce](https://twitter.com/IstiqlalTurkce)

 [istiqlal_turkce](https://www.instagram.com/istiqlal_turkce)

 [TürkistanTV2](https://www.youtube.com/TurkistanTV2)

 Kartaltepe Mah. Geçit Sok. No: 6 Dükkan 2 Sefaköy Küçükçekmece İSTANBUL

 +90 212 540 31 15

 info@turkistanmedia.com

www.turkistanpress.com